

господарського персоналу; працівників, праця яких не піддається обліку в часі (референти, консультанти, інструктори, ревізори тощо).

Орієнтовні переліки професій і посад працівників, для яких допускається застосування ненормованого робочого дня, затверджують міністерства і відомства за погодженням із відповідними галузевими профспілковими органами. Безпосередньо на підприємстві список посад працівників з ненормованим робочим днем розробляють при укладенні колективного договору й оформляють додатком до нього.

На працівників з ненормованим робочим днем поширюється встановлений на підприємстві режим робочого часу, правила внутрішнього трудового розпорядку. Такі працівники можуть залучатися до роботи у вихідні, святкові й неробочі дні на загальних підставах.

Лише в тих випадках, коли робота в надурочний час зумовлена виробничою потребою, працівники з ненормованим робочим днем зобов'язані її виконувати без додаткової оплати.

Очевидно, що у сучасній, правовій, соціальній державі такий стан речей не можна визнати прийнятним. Слід визнати, що ненормований робочий час є реальною необхідністю в певних сферах трудової діяльності. Через сказане він потребує створення відповідного правового поля з метою захисту працівників від надмірної експлуатації та реалізації принципів сучасного трудового права.

Література

1. Про відпустки: Закон України від 15.11.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 2. – Ст. 4.
2. Кодекс законів про працю України // Відомості Верховної Ради України. – 1971. – додаток № 50. – Ст. 375 (за станом на 01.01.2012 р.).
3. Прокопенко В. І. Трудове право України: підручник / В. І. Прокопенко. – Х.: Консум, 2000. – 480 с.
4. Коваленко І. М. Сучасний стан правового регулювання особливих режимів робочого часу працівників ОВС / І. М. Коваленко // Вісник Запорізького юридичного інституту. – 2010. – № 2. – С. 36-45.

УДК 347.1(043.2)

Німець В. І., Артеменко А., студенти,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Ямненко Т. М., д.ю.н.

ОСОБЛИВОСТІ ВІДШКОДУВАННЯ МОРАЛЬНОЇ ШКОДИ

Відшкодування шкоди – один з найважливіших інститутів сучасного українського права. Шкода, спричинена внаслідок правопорушення,

адміністративного делікту, злочину, зловживання правом, має бути відшкодована у випадках і в розмірах, установлених законодавством. У законодавстві передбачено два види шкоди, що підлягає відшкодуванню, – шкоду матеріальну і шкоду моральну.

Стаття 16 чинного Цивільного кодексу України, в якій ідеться про захист цивільних прав та інтересів судом, передбачає право кожної особи звернутися до суду за захистом свого/особистого немайнового або майнового інтересу, способами захисту якого є, поряд з іншими, відшкодування майнової шкоди та відшкодування моральної (немайнової) шкоди [2, с. 12].

Слід зазначити, що, на відміну від відшкодування матеріальної шкоди, відшкодування моральної шкоди є порівняно новим інститутом, адже цивільне право колишньої тоталітарної держави такого способу захисту прав та інтересів громадян не передбачало.

До речі, Верховний суд України, з огляду на новизну цих норм та на необхідність узагальнення практики і надання рекомендацій судам, неодноразово звертався до питань застосування судами такого способу захисту інтересів особи, як відшкодування майнової шкоди. Зокрема, Пленум Верховного Суду України 31 березня 1995 р. прийняв постанову № 4 «Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди», яка була уточнена постановою Пленуму Верховного Суду від 25 травня 2001 р. № 5 [3].

На сучасному етапі розвитку світової спільноти проблема прав і свобод людини є однією з найактуальніших. У цьому напрямку прийнято низку міжнародних нормативно-правових актів, котрі визначають людину найвищою цінністю суспільства, а належне забезпечення її прав і свобод – головним обов'язком демократичної держави.

Преамбула до Загальної Декларації прав людини закріплює положення про те, що визнання гідності, властивої всім членам людської сім'ї, і рівних та невід'ємних їх прав є основою свободи, справедливості та загального миру [4, с. 144].

Ці ідеї відображені й у Конституції України, згідно з якою людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю, а утвердження і забезпечення прав і свобод людини – головним обов'язком держави [1].

Саме закріплення за державою обов'язку забезпечення прав і свобод людини дає можливість, у випадку порушення останніх, звернутися до суду з метою їх захисту та поновлення, а також за компенсацією шкоди, завданої таким порушенням.

ЦК України виходить з того, що моральна шкода є неоднаковим за своїм змістом поняттям щодо фізичних та юридичних осіб. Відповідно до ч. 2 ст. 23 ЦК України моральна шкода полягає для фізичних осіб у фізичному болю, душевних стражданнях, у приниженні честі, гідності,

ділової репутації, а для юридичної особи вона полягає лише у пониженні її ділової репутації [2, с. 14].

Моральна шкода щодо фізичних осіб – категорія глибоко суб'єктивна та оціночна і у своєму виникненні, коли постає питання про наявність підстав для її матеріальної компенсації, і у вимірі, коли визначається розмір її компенсації.

Справа в тому, що її виникнення надзвичайно тісно пов'язане і з обставинами справи, і з самою особою, оскільки різні протиправні дії тягнуть неоднакові негативні наслідки морального характеру для різних потерпілих.

Наявність моральної шкоди є фактом конкретного випадку. Відповідно, вчинення лише протиправного діяння стосовно особи свідчить про можливість, але не обов'язковість виникнення моральної шкоди.

Судова практика виходить з того, що об'єктивними обставинами, які підтверджують негативний емоційний стан потерпілого, є, зокрема: неможливість продовження активного суспільного життя, втрата певної роботи, вимушена зміна чи обмеження у виборі професії, погіршення або позбавлення реалізації фізичною особою своїх звичок та бажань, погіршення відносин з оточуючими людьми тощо [3].

Таким чином, можна дійти висновку, що застосування норм з відшкодування моральної шкоди пов'язане з використанням значної кількості оціночних понять, які окреслені законом з великою отупінню відносності, а визначальна роль в їх правильному розумінні.

Розмір грошового відшкодування моральної шкоди визначається судом залежно від характеру правопорушення, глибини фізичних та душевних страждань, погіршення здібностей потерпілого або позбавлення його можливості їх реалізації, ступеня вини особи, яка завдала моральної шкоди, якщо вина є підставою для відшкодування, а також з урахуванням інших обставин, які мають істотне значення. У разі заподіяння особі моральної шкоди неправомірно вчиненими діями кількох осіб, розмір відшкодування визначається з урахуванням ступеня вини кожної з них.

Література

1. Конституція України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/254к/96-вр

2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40-44. – Ст. 356.

3. Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 31 березня 1995 р. № 4 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0004700-95

4. Цивільне право України: підручник у 2-х книгах. Книга 1 / за ред. Дзери О. В., Кузнецової Н. С. – К.: Юрінком Інтер, 2014. – 234 с.